

ראובן הרטום ז"ל

תרפ"ח-תש"ח

1948-1928

החוברת הופקה באדיבות הגיסה הגברת לאה הרטום
ובסיוע משרד הבטחון

מבוא

ראובן היה בעל נשמה גדולה ואהבת הזולת נבטה מעיניו.
הרצון לעזור היה אחת מתכונותיו הבולטות. היה אהוד על כל
רואיו.

היה ילד נבון מאד ובעל יוזמה: כבר בגיל שלוש מצאו אותו
בגינת ביתו שופך בקבוק שמן לתוך תעלת הביוב: שמע
שהיתה סתימה . . .

כשגר אתנו במושבה מגדיאל עזר תמיד ברצון לאחיו
בעבודה במשק. כשנודע לו שעתיד להיוולד הצאצא הראשון
בארץ למשפחת הרטום, בנה במו ידיו מיטת עץ לתינוק.

כשנפטרה בתנו הבכורה בירושלים בגיל 15 חודש, בדמעות
פרק את המיטה כדי לאפסנה.

כשנולד בנו דוד התקשר אליו ראובן מאד, למרות שלא היה
גר בירושלים.

נשמה גדולה עם תפקיד חשוב בבינין הארץ ובקליטת
העליה, נגדעה בדמי ימיה מבלי שהספיקה להקים בית
ומשפחה במולדת.

יהי רצון שחוברת זו תהווה גלעד לזכרו.

יהי זכרו ברוך!

כתבה: גיסתו לאה הרטום

יחסיים, שיהיה יפה

ראובן הרטום ז"ל 1928-1948 תרפ"ח-תש"ח

ראובן הרטום, נולד בפירנצי, (איטליה) בט"ז באדר תרפ"ח (8.3.28) והיה בן הזקונים של הרב אליה שמואל הרטום ושל יעל לבית קאסוטו, מורה וסופרת לילדים. שנותיו הראשונות עברו עליו בעיר הולדתו.

-1-

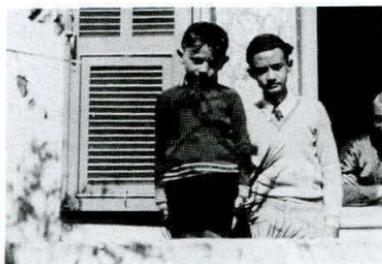

-א1-

בשנים 1933/34 שהה שנה אחת עם משפחתו בתל אביב, ביקר
שם בגן הילדים והיה לו זה המפגש הראשון עם ארץ ישראל.

-2-

-3-

-4-

לאחר כשנה חזרה המשפחה לאיטליה והתגוררה בפירנצי.
באוקטובר 1935 עברה המשפחה לרומא, שם לאחר מספר
חודשים, נפטרה אמו. אביו גידל אותו, אך בשנת 1937 העביר
את הטיפול בו ובשניים מאחיו, דוד ומאיר, לסבתא מצד
האם - ארנסטה קאסוטו לבית גאלטי, ולדודה, אחות האם,
שמחה ביצ'נה שליין (לימים שילוני), לבית קאסוטו.

-4-

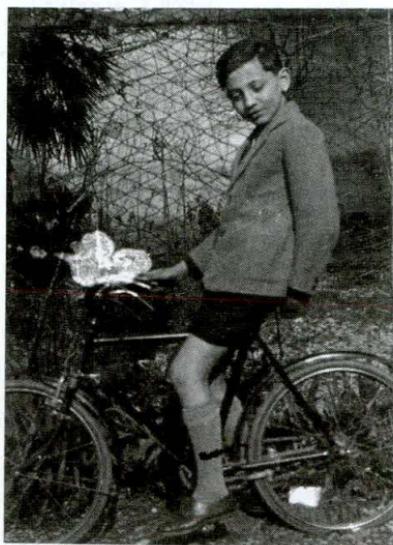
-N4-

-34-

-6-

ראובן היה קשור מאוד לאחיו דוד, שעלה ארצה בשנת 1938 וגר בקיבוץ רודגס (היום קבוצת יבנה). ראובן עלה ארצה יחד עם אביו, בשנת 1939, והצטרף לחברת הילדים שבקיבוץ ונראה היה שמצא שם את מקומו ואת דרכו. אביו, שחפש בינתיים סידור קבע לעצמו בארץ, הקפיד לבקרו בכל שבת.

-5-

תקופה מאושרת זו בחייו של ראובן לא האריכה ימים ונקטעה כאשר אחיו דוד נפטר באופן פתאומי למדי, ביום י"א בכסלו ת"ש (23.11.39), כתוצאה מדלקת קרום המוח.

חודש לאחר מכן עלה ארצה אחיו הגדול מנחם עמנואל ונותר באיטליה רק מאיר שמסיבה טכנית לא הצליח להצטרף למשפחתו בארץ. ראובן, יחד עם אביו ואחיו, עברו להתגורר בירושלים.

-6-

הנער הצעיר המשיך את לימודיו בבתי ספר דתיים (דורש ציון וחורב) ואת בר המצווה חגג בבית הכנסת האיטלקי בירושלים, שנוסד בעיקרו ע"י אביו ואחיו מנחם עמנואל.

-7-

בשנת תש"ג (1942) עבר ראובן לגור משך כשנה בבית אחיו, מנחם עמנואל שהתחתן בינתיים והתיישב במושבה מגדילאל.

-8-

ראובן סיים במגדיאל את בית הספר היסודי ונחשף לראשונה לחיי החקלאות. לאחר סיום לימודיו בכיתה ח' קיבל ראובן מלגה בשל הישגיו הנאים בבי"ס היסודי ועבר ללמוד בביה"ס החקלאי "מקווה ישראל".

-8-

-9-

בעת לימודיו בביה"ס הדריך ראובן ילדים, צעירים ממנו במעט, שעלו ארצה מאיטליה במסגרת "עליית הנוער" וסייע להם להשתלב בחיי הארץ.

ב"מקווה ישראל" החל ראובן את פעילותו ב"הגנה". לימים עזב את ביה"ס בשל חילוקי דעות עם המנהל והצטרף לגרעין של צעירים, שהתארגנו ליד כפר הרוא"ה כדי לייסד נקודות התיישבות חדשות.

במוצאי יום הכיפורים תש"ז (1947) היה ראובן בין מייסדי המושב תקומה, שהוקם לא רחוק מהעיר עזה. בתקומה עסק בחקלאות, התמחה בתחום הצבאי ולקח חלק בפעילות להגנת המושב מפני תוקפנות הכנופיות הערביות, שהחלו לפעול בעיקר לאחר החלטת עצרת האו"ם בכ"ט בנובמבר 1947.

בערב נר שני של חנוכה, כשחזר מביקור אצל משפחתו בירושלים, ניצל בדרך נס. ראובן לא נרתע מלחזור לתקומה למרות שהודיעו לו שהדרך מסוכנת, כיוון שרצה למהר כדי להמשיך בתפקידו בהגנה על הישוב. בדרך הותקף האוטובוס, וכשראובן התרומם לאחר סיום ההתקפה, מצא כדור של רובה נעוץ בגובה של ראשו, בדופן האוטובוס לידו ישב קודם לכן.

בתחילת שנת 1948 עזב ראובן את המושב והתכוון לגור עם אביו בירושלים, אולי גם כדי לנחמו על מות בנו, מאיר, אחיו של ראובן.

מאיר הגיע ארצה בשנת 1945 אחרי שבדרך נס ניצל מהנאצים באיטליה במנוסה רגלית לאורך מאות ק"מ, התחתן בשנת 1947 ונפטר שלושה חודשים לאחר מכן משיתוק ילדים.

ראובן התכוון להתחתן עם נעמי העברי, נערה אותה הכיר במושב תקומה.

-10-

-11-

מעט לאחר הגיעו לירושלים נקרא לשירות ב"הגנה", ובהתאם לחינוך שקיבל ולהרגלו לציית לצו השעה, התגייס מייד ושירת בפלוגה הדתית. היה בין מגיני משק הילדים בישוב מוצא, ליד ירושלים, והודות להכשרתו הצבאית שמש נשק ורגם.

בפורים ביקר בירושלים ובילה בה את יום הולדתו ה-20. הוא היה שלו ומלא תקווה והבטיח לבני המשפחה להגיע לליל הסדר.

-11-

ביום כ"ה באדר ב' תש"ח (5.4.1948), לאחר כיבוש הקסטל על ידי כוחותנו, הותקף המוצב בו שהה ראובן ע"י כנופייה ערבית גדולה. באותה עת המוצב לא היה מאויש בשלימותו, בגלל שהיה בו רק מספר מצומצם של לוחמים. התנאים הטופוגרפים היו קשים: הכפר הערבי קולוניה היה גבוה ושולט על משק הילדים שבמוצא. המפקד לא היה יכול להקצות לוחמים להגנתם של כל צידי המוצב בגלל חוסר כח אדם,

-12-

נשק ואמצעי קשר, והצטרך לותר על ההגנה של האגף שהיה מוגן דיו בעקבות תנאי השטח.

לרוע המזל חדרו התוקפים הערבים מאגף זה וכבשו את העמדה, כאשר ל-14 הלוחמים היהודים נגרמו קורבנות קשים: 3 נהרגו ו-10 נפצעו. ראובן נפצע קל בגל הראשון של ההתקפה, אך נפגע קשה ונהרג בגל השני. מפקד המוצב מצאו הרוג אך איש לא ידע כיצד נפל. יש גרסאות שונות לכך, בין היתר כי נפגע מהתפוצצות רימון יד אותו ביקש להשליך לעבר האוייב, אך כשל כיוון שנחלש בעקבות פציעתו וכוחו לא עמד לו כדי לבצע את המשימה.

ראובן הובא לקבורה זמנית בבית הקברות בסנהדריה, על תנאי שיקבר בקבורת קבע בהר הזיתים, כאשר הדבר יהיה אפשרי.

בשנת 1967, לאחר מלחמת ששת הימים, ביום השנה ה-20 לנפילתו, נטמן ראובן בהר הזיתים.

מספר חדשים לאחר מכן הוטמן לידו אביו, שנפטר ברומא בשנת 1965! *לקבר זמנית בהר הזיתים - קירובים*

ת.נ.צ.ב.ה.